Сшиток 43.

Ціна 15ц. 10 за $1.25

ДО НАБУТЯ У ВСІХ КНИГАРНЯХ.

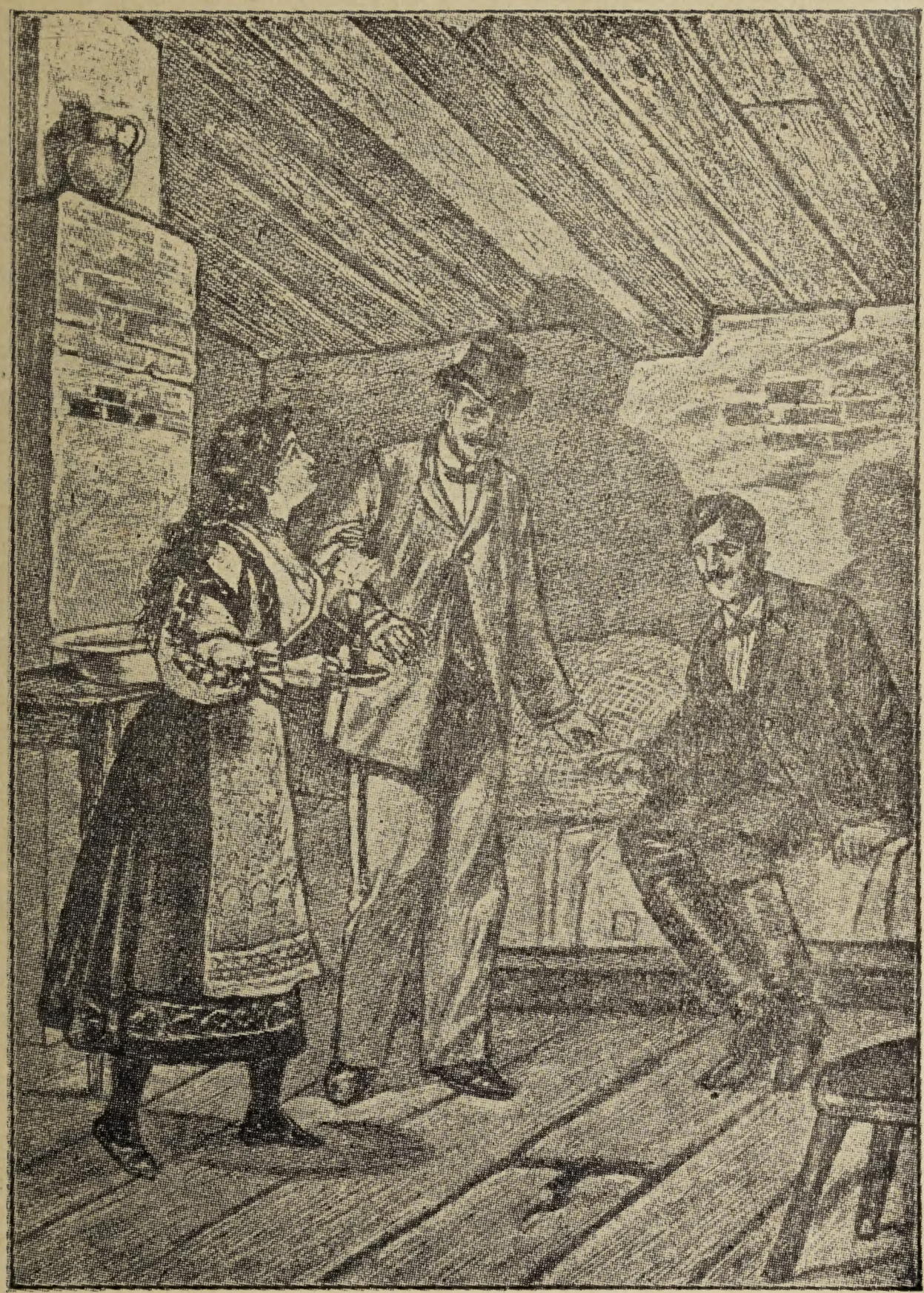

Лиш не засипляйте дуже кріпко! — остерігала Ґаґара.

Річ природна, ґраф дуже то вимавляв ся приймати гроші від ньої, але вона майже присилувала його, щоб сів із ньою в повозку та до банку поїхав.

В годину пізнійше мав вже 50 тисяч, з якими другої днини вибрав ся до столиці.

Вернувши, розповів як справу поладнав. Був веселий, сміяв ся з того, що мусів у ньої запозичити ся, а шуткуючи навіть написав їй посвідку на позичені гроші.

Бароніха була в знаменитім настрою, а з того знова скористав Альфонс, та з матірної каси дістав гроші на подорож у висоті, яку самий собі означив.

— — — — — — — — — —

— — — — — — — — — —

Наближав ся день вінчаня.

Бароніха майже голову губила, бо ґраф домагав ся, щоб весільна забава була як можливо виставна й запросив найліпше товариство.

В цілім місті говорили про се, яке то щастє спадає на бароніху, що дістає так богатого та милого чоловіка.

Самий ґраф викликував велике зацікавлене.

Зі всіх боків тиснули ся до нього, дошукувались знакомства із ним, вижидали запрошень на весілє — він став прямо героєм дня.

Барон Альфонс також мав много роботи. Готовив ся до подорожі на полудень й розповідав товаришам несотворені річи про свої наміри.

Ще два дні оставало до весіля. Бароніха так сим переняла ся, що вже ні спати, ні їсти не могла.

Зовсім не дивувалась, що ґрафові відвідини ставали щораз то коротші.

Аджеж і він був занятий, і він також вижидав гостий, свояків, між иншими одного аж із Росії, князя Ташова.

Бароніха дуже раділа тим, що й князя приймати ме у себе й розказувала про се всім своїм знакомим.

Аж ось прийшла і та довго вижидана днина.

Бароніха цілу ніч не спала — мріяла про се як то величаво випаде весільна забава.

Бачила вже себе ґрафинею Байтен — в палаті по королівськи уладженій, обвішаній всякими блискучими прикрасами посеред найвизначнійшого товариства.

За кілька годин се вимріяне щастє мало вже таки здійснити ся!...

Але не тільки рожеві мрії займали її! Серед того світла, що її окружало вона бачила лиця блідих дівчат — а очі Едити десь то із кута грізно вогнем блистіли.

Відтак надплила велика чорна хмара — се найвиразнійша тінь її чоловіка. Підняв до ньої руки, наче грозив їй пімстою.

— Геть маро минулих днів — додавала собі відваги — тепер починається для мене нове житє!

Коли остаточно рано підняла ся із постелї, думки її були вже вільні від тих мар, що цілу ніч її мучили. Тепер вже думала лиш про те, з якою то повагою проходите ме помежи достойними гостями та вже заздалегідь любувалась тим, що її всї подивляти муть.

По полудни, десь коло другої години, мало відбути ся вінчанє в церкві, а в саме полудне мав приїхати ґраф із князем — свояком.

Бароніха прямо не знала що діеть ся із ньою. Горячково пригадувала собі чи видала всї потрібні розпорядженя, виплатила Альфонсови решту гроший на подорож а тодї вже взялась прибирати ся до вінчаня.

Хоч на хвилю прийшло їй на думку, що се незвичайнє дивне, що ґраф нї на хвилину не забіг зрана, щоб бодай „добрий день" сказати, але думка ся дуже скоро уступила перед иншими.

Остаточно, прибрана в прекрасну, із жовтого шовку сукню, станула перед зеркалом та із таємним вдоволенєм подивляла свою, правдиво королївську поставу.

Вона, хоч не була вже молодою, то все-ж таки могла ще неодному голову закрутити, а до сього мала нагоду як раз сьогодня.

Була вже зовсїм готова і нетерпеливо глядїла то на годинник, то на двері, чому то ґраф не приходить.

Альфонс також вже кілька разів заглядав — не міг дочекати ся години вінчаня.

Вибила вже перша година, а ґрафа і князя як нема, так нема.

За три чверті години має приїхати повозка по молоду пару!...

— Чомуж вони так зволікають? Чому позваляють так довго ждати на себе?

В баронихи із нетерплячки та хвильованя аж червоні плями виступили на лиця. Не могла встояти на місці й бігала то від дверий до вікон, то з поворотом а тільки хвість шовкової спідниці за ньою шелестів.

Також Альфонс показав ся в дверях дуже схвильований.

— Не розумію, чому то їх нема! — кликнув — вже найвисша пора! Можеб післати кого туди? Як думаєте, мамо?

— Ні, не слід так робити! Пождім ще якої чверть години! Коли за той час не наспіють, мати мемо ще час післати за ними та розпитати чи що злого їх не стрінуло!

Альфонс щось на се відповів, але вона вже того не чула. Думала, що відповісти князеви, коли спитає про її минуле.

Вже то я заверну йому голову, щоб не був дуже цікавий! — подумала, певна своїх облудних способів.

Знова чверть години проминуло, а з вижиданих ні сліду.

Альфонс, що дотепер неспокійно проходжував ся по сальоні, не будучи в силї довше панувати над собою, станув перед матірю.

—Довше вже годі ждати — сказав, силуючись на спокій — бо з кождою хвилиною можемо сподївати ся, що гості почнуть приїздити — а що тоді?

Бароиха попала в так глубоку задуму, що прямо не свідома була того, що діеть ся із ньою.

Тепер доперва глянула на годинник.

— Мій Боже! — кликнула — вже так пізно! Альфонсе, то вже найвисший час! Йди самий до нього, біжи, — може що злого — борони Боже — сталось йому?!

Альфонс вхопив капелюх й вибіг з хати.

Бароиха гляділа за ним через вікно й бачила як входив у браму каменицї, де мешкав ґраф.

Минуло кілька хвилин прикрого вижиданя.

Альфонс побіг на гору до мешканя Байтена й задзвочив.

Ніхто не вийшов, щоб йому втворити, ніхто не ворухнув ся в середині, хоч він вдруге задзвонив.

Ні живої душі!

Задзвонив втретє. Звук розляг ся скрізь в будинку — але ніхто й на се не відозвав ся.

— Щоб се могло значити?

Киваючи головою зійшов на долину, щоб дверника розпитати.

— Коли увійшов в його кімнату й спитав про ґрафа Байтена, той видивив ся на нього здивований.

—Пана ґрафа шукаєте? Але ж він ще вчера виїхав враз із послугачем своїм!

— Виїхав? — ледво вистогнав Альфонс, майже задудубівши на місці. — Адже-ж се неможливе! Ґраф мусить тут бути! Сьогодня-ж його вінчанє!...

Дверник счудувавсь. Покивуючи головою, сказав:

— Що правда, то й я дивував ся, що пан ґраф так нагло виїхав! Коли я питав, куди висилати листи, що може наспіють після його виїзду, то на се мені сказав, щоб я тим не журив ся, бо він самий вже подбав о се, щоб листи пересилано на нову адресу.

Барон Альфонс все ще стояв, наче громом поражений та, втворивши уста із дива великого, все ще глядів на заперті двері. Нарешті потер чоло рукою й звернув ся до виходу.

Немов приголомшений вертав до матері.

Бароніха, заглянувши його, вибігла напроти. Та зараз із виразу його лиця пізнала, що стало ся щось недоброго.

— Альфонсе — ради Бога — що стало ся? — питала, ціпко хапаючи його за рамя. — Чи він хорий може?

— Хорий? — зареготав ся хрипливим голосом. — Ні, мамо, він лиш так... поїхав!...

Вона збіліла наче крейда.

— Виїхав? — зойкнула й очима повними страху глянула на сина. — Виїхав, кажеш? Боже мій! Що се таке? Адже-ж се неможливе! Мій золотий, скажи, що сталось! Альфонсе!

— Так самі підіть — переконайте ся, коли мені не вірите! — та злісно кинув капелюхом. Відтак встромив руки в кишені й нервово ходив по кімнаті, сюди й назад.

Мати підбігла й вхопилась його рук, немов шукаючи помочі.

— Мій дорогий! Мій коханий! Се-ж бути не може! Допитай ся всьої правди! Піди, шукай його!...

— Алеж кажу вам, мамо, що виїхав! Чому — сього не знаю! Може роздумав...

— Що? Виїхав, щоб не одружитись зі мною? Якраз в день вінчаня виїхав?!...

Тепер доперва все гаразд зрозуміла, що зайшло.

— Так є! безмилосерно відрубав Альфонс. — Я вже давно остерігав вас, мамо, щоб так дуже не довіряли йому, а за се, ви мені не вірили — так засліпились були в ньому! Я вже здавна підозрівав його, а хто знає, що ще дальше викажеть ся!...

Бароніха нічого не відповіла на се. Блїда, наче мертвець, знесилена впала на крісло, не зважаючи, як немилосерно мне весільний одяг.

Перли й дороге камінє, сіяючі кругом її шиї, зовсім не годили ся із її блїдим лицем.

Страшна, божевільна трівога почала вкрадати ся в її душу — а вона все ще боронила їй доступу.

Ні! Сього бути не може! Той чоловік, дійсний ґраф, що таким княжим даром її наділив, в столиці вишукав їй найкрасший дім на мешканє, не міг би її обманити! Адже-ж його не можна підозрівати о ніякі лихі наміри! Щось иншого мусіло зайти!

Заспокоїлась такими думками.

— Як би не було, а всеж мусіла зайти якась перешкода! — сказала. — Може ґраф вчера вечером виїхав на стрічу князеви Ташову, а в дорозї може яке нещастє приключилось.

— Мій Боже! Чую якась повозка заїхала! Се вони! — радісно кликнула почувши туркіт колїс. — Прийми їх Альфонсе поки я вспокою ся!

Альфонс нерадо кивнув головою, коли тимчасом увійшов слуга й сповістив, що якихсь двох незнакомих панів чекає в сальонї.

— Сьогодня не маю часу! — заявив барон. — Скажи, щоб завтра прийшли!

Слуга вийшов, але скоро вернув

— Даруйте, ласкавий пане, вони мають дуже важну справу й домагають ся бодай кілька слів розмови.

— А се що за новина? — розгнівав ся Альфонс. — Ви, мамо, пождіть, підуздізнаю ся, чого вони бажають.

Лихий вийшов у сіни, а там вже оба прибувші представили ся як тайні поліційні аґенти.

— Вибачайте, прошу — один із них промовив рішучим голосом. — Знаємо про се, що пані баронова мала сьогодня звінчатись із так званим ґрафом Байтеном. Про того чоловіка ми одержали сьогодня вістку, що заставляє нас остерегти перед ним паню баронову.

Альфонс засміяв ся хрипливим голосом.

— Прошу, скажіть се самі моїй мамі! — заявив і впровадив їх до сальону.

— Мусите, мамо, приймити сих панів — заявив, злобно підсміхаючись — вони приносять вістку про „так званого" ґрафа Байтена! Се вас зацікавить!

Баронова підняла ся їм на зустріч.

— Даруйте, ласкава пані — почав оден із них дуже ввічливо — але нашим обовязком є сповістити вас, що той панок підло вас обманив. Ми слідили за ним, але в послідній доперва хвилї дізнались про се, як він тут всїх умів гарненько підійти.

Барониха з криком впала на поруче крісла, оба детективи злегенька відвернулись, а Альфонс, лихий як чорт, шепотів до ньої:

— Прошу, не робіть комедії бодай перед чужими людьми, та не наражуйте ся на сміх перед цілим світом!

Се привело її до рівноваги.

— Тут щось неясне, мої панове — заявила дуже холодно. — Ґраф Байтен не потребує обманювати. Поглянь-те на се дорогоцінне намисто на моїй шиї — се від нього.

— А чи пані баронова певні, що воно правдиве? — спитав детектив поважно. — Чи пані певні, що воно має яку більшу вартість?

Барониха стрепенулась на думку про се, що дійсно може впала жертвою обману. Мимохіть діткнула рукою намиста й стрівожилась, але для заспокоєня себе сказала:

— Ні, ні! Се неможливе! Панове чейже не мають доказів на се, що він обманець!

— На жаль, так! — була відповідь. — Від довшого часу ми шукали чоловіка, що звав ся Волдінґ, та втік із вязниці. Його ми віднайшли під іменем ґрафа Байтена!

— Не може бути! — майже з розпукою скричала бароніха. — Він мавби втікнути із вязниці?

— Позвольте пані, що поставлю одно питанє — ввічливо заявив аґент.

Вона кивнула головою.

— Чи пані не дали яких гроший тому то ґрафови Байтенови?

— Ні! — живо заперечила — противно! Не лиш, що ніколи того не жадав від мене, але ще й самий обсипав мене рікними дарами.

— Алеж мамо! — пригадав Альфонс — а тих 50,000 на дім в столиці.

— Так, але за се маємо каменицю! — заспокоювала його барониха.

— А чи пані мають угоду купна?

— Ні — ґраф має!

Альфонс насмішливо зареготав ся, аґент же вважливо глянув на свойого товариша.

Не один раз в житю вони бачили як чоловік обдурений до послідньої хвилини вірив в чесноту обманців, з якими мав до діла.

— Пані баронова дарують — сказав один із них — сейчас вишлю телеґраму до столиці та спитаю, чи дійсно переведено купно тої камениці.

Барониха тяжко дихала.

Коли аґенти, взявши від Альфонса адресу властителя камениці, відійшли, вона безсильно впала на канапу й почула, що їй все крутить ся в голові.

Альфонс також був блідий та цілий тремтів нервово.

Барониха замкнула очі й заложила руки.

Думка про се, що її обманили й тепер вона стане посміхом цілого міста, так їй догаряла, що прямо обавляла ся, що здуріє.

А тут, на домір лиха, почула ще заїзджаючі повозки із весільними гостями.

Із сльозами в очах просила сина:

— Мій коханий, вийди до них, та скажи, що самий

хочеш, щоб їх лише позбути ся... У мене на се не стає вже сил!

— Розуміє ть ся! — лютував Альфонс — тепер я маю, не знати з якої речі, вихилити ту чарку лиха!...

Однак вийшов.

За хвилю увійшов слуга.

— Якийсь пан хоче говорити із ласкавою панею!

Була так знесилена що й відповісти не могла, коли тимчасом нараз хтось відтрутив послугача й увійшов у кімнату якийсь хмурооокий мущина.

Бароніха пізнала його та в голос крикнула й кинула ся немов то втікати.

Був се Алфельд.

— Ради Бога! Чого ви ще тут хочете? — крикнула бароніха з трівогою.

Алфельд найперше переконав ся, чи слуга вже вийшов, а тоді запер за собою двері й відповів:

— Чого? Розуміє ть ся — гроший!...

— Дайте мені супокій! Нічого не маю! Я бідна й хора, не в силі з ніким говорити. Йдіть собі!...

— Бачу, що я пані перешкодив — відповів, приглядаючись весільному одіню. — Так іду, але до завтра, до полудня потребую 2,000 золотих а маю надію, що такої дрібниці мені не відкажете...

Мова його була якась рішуча, грізна.

— Мій Боже — вистогнала — чого ще ви хочете від мене? Дайте мені супокій, бо сама не знаю, що діє ть ся зі мною!

— Йду вже, а лиш прошу, щоб певно тих 2,000 я дістав завтра. Прийду по них а тоді все полагодить ся.

— Добре, добре! Завтра, коби не сьогодня! Йдіть, ради Бога, йдіть із відси, бо згину зі злости! — кричала, рухом руки відганяючи його.

Алфельд побачив, що сим разом вона дійсно із сил впадає, всміхнув ся загадочно й звернув ся до виходу.

Коло порога ще раз відвернув ся.

— Лиш прошу не забути, що ласкава пані баронова мені приобіцяли. Завтра рано без'услівно мушу мати гроші. Здає ть ся, що не потребую нагадувати, що пані наражують ся на непевність, не сповняючи мойого жаданя.

— Але-ж знаю, дуже добре знаю, тільки йдіть, прошу вас! — змученим голосом його просила.

Алфельд остаточно вибрав ся.

Тепер знова була сама — сама із безграничною розпукою в серцю. Ломаючи руки роздумувала над своєю недолею.

Коли се правда, що говорили детективи, коли він її дійсно обманював, дав їй підроблені діяманти, 50 тисячів забрав — всемогучий Боже!...

Така втрата!... А до того ще насміхи знакомих!...

По хвилї вернув Альфонс із злобою на лици.

— Треба було бачити їхні довгі носи, коли я їм сказав, що пан ґраф слабий, й тому вінчанє відложене, а мама тим так зажурена, що сама й вийти не може до гостий. Такі то солоденькі слівця почув я на се, що аж гидко менї стало.

— А тепер підуть! — в розпуцї кликала бароніха — підуть та сміятись муть на ціле горло із мене й радіти муть моїм нещастєм! О! якже я тїшилась, що виїду із відси, із того гнїзда клевети, із серед тих маломіських пересудів та звичаїв!...

А тепер?... Яка неслава!..

Розжаліла ся й заридала, спершись руками об стіл.

Альфонс прикусивши уста, проходжував ся по кімнатї. Думав про себе передовсїм. Тепер вже нїщо із тої подорожі на полудень, яку собі обдумав. Хоч мати дала йому вже гроші на дорогу, то тепер, коли вже так погано справа станула, могла зажадати звороту.

А він між своїми знакомими стільки вже набрехав про ту подорож.

Як же тепер покажеть ся їм перед очі?

І він також потерпів на чести через ту нещасну пригоду — тепер наразив ся на сміх тих, серед яких звичайно обертав ся в товаристві...

Цїлий його гнїв та огірченє звернули ся тепер проти матері, котра — як думав — через свою слїпу любов до ґрафа була винною у всьому нещастю.

Звичайно так буває, що коли чоловікови щось непощастить, то він шукає винних в найблизшому окруженю та на них стараєть ся всю вину зложити.

Коли же тепер знова, хотів свій гнів зігнати на матері, вона з криком розпуки підскочила в гору а її очі гнівом загоріли.

— Остав мене в самоті, Альфонсе! — крикнула. — Не хочу нічого — не хочу ні слова чути від тебе! Вже й так через тебе приходить ся мені збожеволіти — дай же мені спокій тепер та не доводи мене до послідного! Досить вже мені того доброго! Я скінчила!

Ціле її поведенє було так рішуче, було в ньому щось так приказуючого послух, що він не посмів противити ся її приказови й, воркаючи щось під носом, вийшов з кімнати.

Бароніха, переконавшись, що вже сама остала, зірвала із себе лискуче намисто, що звисало із білої шиї та з обридженєм і погордою кинула на стіл а відтак поспішила до своєї кімнати, щоб чимскорше скинути із себе весільний убір, що тепер зовсім не був їй до лиця.

Був се страшний день для ньої.

Для сеї жінки, жаждучої вивисшень, що так нагло та несподівано впала із того вимріяного неба щастя, було се незмірно болїсним розчарованєм, а навіть впокоренєм, тим більшим, що вона так дуже вже пишала ся своїм ще нездійснимим щастєм.

Коли вже запав вечір, її розпука змогла ся до того степеня, що стала прямо невиносимою.

Розгорячкована до крайности ходила по кімнаті, то сюди, то туди, — прямо не могла на місці всидіти. Не могла вже навіть плакати, а се було найгірше, бо колиб так могла виплакати ся, булоб їй лекше стало на душі, та той незмірний біль усмирило.

Нараз прийшла їй думка якою вона втішила ся із глубини серця випливаючою радістю, бо видалась їй одинокою, що мала її видобути із того прикрого положеня.

Чи не булоб добре цілу ту справу зразу закінчити в той спосіб, щоб зовсім забрати ся із відси?...

Ніщо вже не стало їй в дорозі, хиба що мусіла ще заждати, щоб дізнати ся від тайних аґентів, чи дійсно тих 50,000 заплачено на ту каменицю в столиці.

Що частина її гроший пропала раз на все, про се вже й не мала сумніву, але остаточно пристала би й на

ту страту, коби хоч була певною, що сї гроші будуть їй звернені.

Коли впевнить ся про се, то вже нїщо її тут не вдержить а скорий та тихий виїзд звільнить її від тих терпінь, яких мусїлаб зазнати через найріжнороднїйші злобні натяки та цікаві питаня. Виїхавши, не булоби нагоди стрічати ся із знакомими.

Так розваживши все, вона рішилась остаточно ще того самого дня ввести се в житє.

— — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — —

Вже добре стемнїло на дворі, коли хтось тихесенько постукав у двері а за хвилю вказала ся дївчина.

Вона прийшла сповістити свою паню, що один із тих двох панів, що вже рано зголошували ся до ньої, просить тепер, щоб вона його приймила, бо має щось важного їй сказати. Бароніха приказала його прикликати.

По хвилї увійшов.

Був се один із детективів.

Кльотильда спитала його тремтячим голосом чи вже прийшла відповідь зі столицї.

— Так є, прошу панї баронової — відповів аґент — маємо вже відповідь а є вона такою, як ми сподївались дістати. Будівничий тої каменицї звідомив нас, що ґраф Байтен, в день після свойого прибутя до столицї, заявив йому, що відступає від купна, бо знайшов собі щось другого, що йому більше до вподоби.

Бароніха задеревіла.

— Але-ж, бійте ся Бога! — кликнула, майже відходячи від здорової думки — де-ж ті гроші, що я йому передала на закупно тої каменицї? Де-ж вони? Де мої гроші?...

Зі злости майже не була в силї панувати над собою та з дїйсною трівогою вижидала відповіди аґента, хоч вже сама могла собі відповісти на се питанє.

— Мусїли їх пан ґраф, при виїздї, забрати з собою — відповів аґент, з глумом натискаючи рівночасно на гідність ґрафову. — Крім того вийшло на яв ще много других справок. Зі всїх однак ви, панї, найбільше потерпіли.

Бароніха опустила ся на крісло.

Так все вже пропало! Не могла навіть мати найменшої надії на зворот гроший.

Ся вістка зовсім її прибила.

Коли аґент вийшов, вона цілком із сил опала й зовсім стратила охоту до житя.

Одно ще тільки бажанє остало — втікати перед насміхами знакомих як найдальше.

Під охороною ночі могла вибрати ся із того міста; хотіла заховати ся в безпечне місце перед колючками, які її готовили близші та дальші знакомі ,а які та зарозуміла жінка не була би в силї перенести.

Із своїм наміром боялa ся зрадити навіть перед Альфонсом, бо знала, що він старав би ся здержати її від того.

Оставила тільки записку для нього, що робить се задля неминучої потреби, а гроші, що дістав на подорож, оставляє йому на дальше удержанє. Обіцяла ще написати, коли троха заспокоїть ся.

Зібрала дещо річий, що могли їй стати в потребі в кількох найблизших днях і ждала аж прислуга сяде до вечері.

Тоді доперва, взявши ручну торбу в руки, висунула ся із хати. На вулиці наймила повозку, хоч ще мала досить часу до відходу поїзду — зробила се так лиш тому, щоб не стрінути по дорозї нікого із знакомих.

На стації купила карту, та в ждальні по кутках ховала ся, щоб як найменше звертати на себе увагу.

Лиш заїхав поїзд на стацію, вона сейчас поспішила, щоб заняти місце.

Але нараз хтось її спинив. Був се Альфонс. Він із злобною насмішкою положив свою руку на її рамени, а прошиваючи зїдливими очима промовив:

— Як же менї мило так несподївано стрінути паню баронову.

— Мій Боже! — Пусти мене — мушу виїхати! — вистогнала бароніха блїда наче мертвець.

— Так вам спішно, мамо? — спитав, глузуючи. — Але сумнїваю ся, чи мама зможуть виїхати сим поїздом, бо не думаю, що так живо поладнаємо свої справи! Останете тут, мамо! — додав приказуючим тоном, коли вона намагала ся висвободити із його рук. — Ще від вчера я знав до чого воно йде! Я вам недовіряв від хвилї коли той ґраф

так здорово вас осміщив і тому приказав стерегти коло хати. Донесли мені, що ви мамо вийшли, й саме в час вдало ся мені сюди прибути!

Тимчасом заперто двері вже послїднього воза й поїзд звільна рушив із місця.

Бароніха блїда наче мертвець, дивилась через хвилю остовпілим поглядом, відтак стратила тямку й зісунулась на землю.

РОЗДІЛ CXXVI.

ВІДНАЙДЕНИЙ. — СТРАЧЕНИЙ.

Після бурливої подорожі корабель, яким їхав Блюм із своїми знакомими, заїхав до пристані в Александрії. Придержуючись свойого рішеня, в другий день подорожі мистер Гортон виплатив Блюмови більшу скількість гроший, як нагороду за освободжене дочки.

Хотїв також Гартманови заплатити, але він потряс головою:

— Дайте спокій, прошу! — сказав. — Взагалї я навіть права не маю до нагороди бо нічим не причинив ся до увільненя вашої дочки із рук розбишаків. А колиб і було так, то й тодї я-б не приняв гроший, а чому — то скажу колись пізнїйше.

Американець видивив ся на нього, а ніяк не міг зрозуміти, чому він так каже. Давав йому гроший, як здавалось, зовсїм не мало, а тут стрінув ся із відмовою.

— Ей, радше подумайте — остаточно сказав — а маю надію, що зміните своє рішене.

Пішов до дочки.

Сидїла в каютї й читала. Коли почав про те розказувати, книжка випала їй із рук на землю а коли Меґі схилилась та підняла її була червона, як бурак. Здавалось, що вся кров набігла їй в лице.

— Чи розумієш се? — питав її батько, для котрого те все було загадкою.

Дівчина здвигнула раменами, а перекидаючи картками, щоб знайти те місце що читала, байдужо відповіла:

— Чого-ж нам тим голови ломити? Заявив, що колись скаже, так чомуж не пождати?!...

Мистер Гортон чекав. Аж ось й послідня днина подорожі кораблем минала а Гартман все ще нічого не сказав.

Тої днини панна Гортон зовсім не виходила із каюти, а коли батько зійшов на долину, застав її лежачу на отоманї.

Радив їй щоб вийшла на чистий воздух, коли не почуваєть ся здоровою, але вона заявила, що воліє остати на долї в супокою, а батько не наставав проти, знаючи що вона не уступить.

На диво й Гартман тої днини не показував ся.

Американець допитував ся про нього, хтївши тепер вже покінчити із ним справу, але й Блюм також не знав куди він зашив ся.

Старий рішив таки відшукати його.

Хто тепер бачив старого, як живо звивав ся по кораблї, нїколи не повірив би, що сей чоловік так ще недавно перебув тяжку хоробу! По тих тяжких днях остала лиш згадка у нього...

Зійшов в долину східцями й шукав Гартмана в його каютї, але й там його не знайшов.

Розпитував також в сусїдних каютах, аж і зажурив ся тим.

— Що-ж се? Чи він із розмислом ховаєть ся?

Подзвонили на подорожних, закликаючи їх до обіду. Старець рішив перед обідом ще раз заглянути до дочки, щоб її намовити пійти на гору, на обід.

Скоро перейшов у другий відділ й злегенька втворив двері до каюти, щоб дочку не збудити, колиб може заснула.

Але отомана була тепер пуста.

Мистер Гортон аж уста втворив із великого дива.

Що се?... Там, подальше, чиж би се була Меґі? Чи се дійсно його дочка?

Остовпів.

Не міг піймити того, що бачив: його дочка в обіймах чужого мущини?!...

Й нараз очутив ся.

— Меґі! — кликнув.

Пара залюблених розбіглась на боки, начеб громом поражена.

В туж мить другий оклик вихопив ся із уст Гортона. Пізнав того чоловіка, в якого обіймах була його дочка. Не був се ніхто другий лиш — Гартман.

Через кілька хвилин трівала глуха тишина, немов перед бурею, відтак доперва старець запер двері від каюти, та підійшов вперед.

— Тут я вас знайшов, мій пане, хоч цілий корабель перешукав за вами! Тепер розумію, чому ви гроший не хотіли приймити! Захотілось вам чогось більше! Самої золотої рибки захотілось! — гукав тремтячим від гніву голосом. — Мушу признати, що маєте здібність до полагоджуваня деяких справ! — додав із насмішкою. — Шкода, що я полишив купецтво, а то міг би собі побажати такого здібного спільника для себе. Шкода також, що ви тут пропадаєте — такі люди роблять великі успіхи в Америці!

— Туди-ж я й поїду! — відповів Гартман спокійно, за той час прийшовши троха до себе. — Поїду в Америку, бо не маю надії, що ви вже сьогодня згодитесь на се, щоб віддати за мене панну Меґі, а не хочу, щоб ви далеко за мною шукали, коли прийдете до переконаня, що инакше й бути не може!

Спокій, із яким Гартман сї слова висказував, так счудував старого Американця, що він спершу не знав, що має думати про се.

Але тепер гнів знова його обняв. Темний багрянець виступив йому на лице, коли він підійшов до молодця й різким та високим голосом промовив:

— Пане! Ви або прямо здуріли, або ваша безличність так велика, якої менї в житю ще не доводилось бачити! Чи дійсно думаєте, що я вже аж так дурним стану, щоб віддав за вас колись свою дочку?... Ха, ха, ха! Сміятись мушу із вашого божевілля! Ваша думка — дійсно безглуздна!

Нараз звернув ся до дочки:

— Меґі! Чи ти вже зовсім сорому позбулась, що можеш такому, як ось сей мущина, кидатись в обійми? Тож я тобою так піклую ся та журю ся чи ти здоровлє своє у тих розбійників не підірвала, а ти — в той же самий час в любощі заходиш, та ще...

— Вибачайте — рішучо перебила дівчина, що дотепер мовчала — се не любощі, але правдива, поважна любов! Коли ми крили ся перед вами, отче, то се лиш тому, що ви — як самі признаєте — дізнавши ся про се, не допустилиб нас сходити ся та старалиб ся чимскорше нас розлучити! Чи може не так? Але тепер, коли вже про се знаєте, пригадую вам те, що нераз заявляли — що все лиш моє щастє маєте на думці. Коли так, то благословіть нас, батечку! Сприяйте мойому щастю! Прийміть його як рідного сина, а ми ціле своє житє будемо вам за се вдячні!

Мистер Гортон довший час приглядав ся своїй дочці та рожевому її личку, нічого не відповідаючи. Відтак зітхнув глубоко й спокійним, без гніву, голосом відозвав ся:

— Так, Меґі — твоя правда — ніщо мені не лежить так на серцю, як твоє щастє. Але якраз тому, що так є, кажу тобі ось що:

Коли ти дійсно мріяла коли про се, щоб стати жінкою пана Гартмана, то раз-на-все вибий собі те із голови. За се, що поміг вирвати тебе із рук розбишаків, я давав йому нагороду таку, що в його обставинах та потребах вистаалаб йому на удержанє цілого житя, а він того не приймив, самий тепер бачу чому.

Я радо вдвоє більше дам, щоб не сказав, що я не вмів його заслуг оцінити, але — щоб я віддав дочку свою чоловікові, що нічим не є й нічого не має, до того ніколи не прийде!

Ходіть сюди, пане Гартман — звернув ся до молодця — покінчім наші справи, бо корабель незабаром прибє до пристані!

— Батьку!...

— Мовчи! — перебив їй — та слухай мене: Не вийдеш тепер із каюти, доки не дам на се призволу! Чи розумієш?

— Ходіть, мій пане! — звернув ся старий до Гартмана, не зважаючи на її прохане.

Але Гартман ні з місця не ворухнув ся.

— Не турбуйте ся надармо — промовив спокійно —

бо се ні на що не здасть ся. Не прийму, хочби в десятеро більше, бо не хочу ваших гроший, але вашої дочки!

Тепер вже не стало терпеливости Американцеви.

— До того, щоб ви гроші приймили — промовив із гнївом — я вас не всилую, але таки присилую до того, щоб ви забрались із відси.

Се сказавши, підійшов до дверий і втворив їх.

Дочка ще раз хотїла попробувати щастя. Кинулась йому на шию та із сльозами в очах кликнула:

— Батечку, дорогий! Не робіть мене нещасною на цїле моє житє! Я не перенесу розлуки із ним! Пропаду марно, коли нас розділите! Змилосердіть ся! На колїнах вас благаю о се!

Чи се зворушило його?

Вираз лиця остав незмінений — слова не відповів, а лиш звернув ся до Гартмана та приказуючим рухом руки вказав на двері.

Сей побачив, що нема чого довше впирати ся, тож на відході ще сказав:

— Добре, йду із відси, але чейже не можете менї заборонити, щоб я поїхав туди, куди й ви пустились — себто до вашої вітчини. Так знайте — даю вам слово чести, що незадовго побачимо ся.

Гортон нї словечка на се не відповів, але коли Гартман хотїв підійти до Меґі, не допустив до того.

— Із моєю дочкою не маєте що говорити! Ось там двері!

Але тодї вона підбігла до нього й, закинувши руки йому на шию, просила:

— Не відходи від мене, Пилипку — що-ж моє житє без тебе вартує! Остань зі мною!

Батечку! — звернулась до старого, з місця не рухаючись. — Аджеж ви бачите, як я люблю його — без нього жити не зможу! Не доводіть мене до божевіля своєю безоглядністю та браком любови!... Не доводіть мене до послїдного! — добавила з гнївом коли, глянувши на старого, добачила, що її слова остали без нїякого вражіня — чейже й ви не можете мене присилувати, щоб я остала при вас, коли відганяєте його! Я піду із ним!

Та Гортон в туж саму хвилю вхопив її за рамя так сильно, що вона аж крикнула із болю.

— Я тобі покажу, що таки всилую до послуху! — кликнув. — А ви, пане Гартман, йдіть із відси! Як же ні — то наслідки собі опісля припишіть!

— Не журись, Меґі! — рішучим голосом відозвав ся Гартман. — Уступаю тепер перед твоїм батьком, але се скінчить ся, коли висядемо на сушу. Побачимо ся скорше, як сама думаєш!

Запер двері, а за ним і старий Гортон вийшов та замнув на ключ двері за собою.

Так Меґі була увязнена.

Хвилю дивилась ще вперед себе, а тоді тихий зойк вихопив ся із її грудий.

Могла бути певною, що не станеть ся по її волі, бо знаючи свойого батька, могла надіяти ся, що не віддасть її чоловікови низького походженя та без маєтку. Однакож її любов до нього вже здавна закорінилась в її серцю, щоб мала тепер уступити перед яким будь розумованєм...

— Ви знаєте, де зможете мене знайти, як довго ми є на кораблї — говорив Гортон до Гартмана вже за дверима — і, думаю, ви скористаєте із того, поки час, та прийдете до розуму бодай остілько, щоб приняти гріш, який я вам предкладаю!

Гартман нічого не відповів.

Не вклонившись навіть відступив від Американця а підійшов до Блюма, що стояв при кінці помоста та вдивляв ся у воду.

Той аж жахнув ся заглянувши бліде лице Гартмана.

— Бій ся Бога, що тобі є? — кликнув.

— Ходи, розкажу тобі — відповів Гартман.

Сїли оба на скрученій линві корабельній і тоді Гартман розповів йому, як то розвинула ся любов між ним а панною Гортон в часї їх увязненя та як тепер нема ніяких виглядів на поводжене.

Блюм слухав уважно, із зацікавленєм, а тепер підняв голову.

— Нїщо дивного — сказав— що старий противить ся тому, та підозріває, що не о неї тобі ходить, а о його майно. Самий ти стань на його місце! Що до тебе самого, то не жури ся — ти маєш се, що найважнїйше, а то взаїмну любов панни Гортон. Одно лиш дурне ти зробив,

що не взяв гроший від нього. Тобі вони придали б ся, а тимбільше їй, колиб стала твоєю жінкою супроти батькової волї!

— Е, дай радше спокій! Стілько, щоб доїхати до Америки, то ще маю, а опісля — якось то вже буде! Всуну ся на той самий корабель, котрим вони їдуть, та вийду на верх доперва тодї, коли корабель буде на повному морю. День і ніч шукати му нагоди, щоб її побачити, хочби старий не знати як її стеріг.

Блюм не хотїв псувати товаришеви рожевих мрій, тому не спирав ся але не вірив в поводжене його намірів.

— — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — —

Коли корабель прибив до берега Американець із дочкою не попращавшись із нїким, повозкою чимскорше поїхав у місто. Але Гарман тим не журив ся, бо із давнїйшої розмови знав коли та яким кораблем вони поїдуть та постановив на той корабель дістати ся ще поперед них.

Другої днини після того Блюм та Гартман тягаючись по містї остаточно знова наближились до пристанї та приглядали ся там горячковим приготованям, бо тої днини мало кілька кораблїв виїхати на повне море.

Так приглядаючись підійшли до корабля „Церес", котрим мав їхати Гортон. Гартман пішов купити собі карту на проїзд.

Прислуга корабля „Тигр" живо кінчила свою роботу, послїдний товар збираючи на поміст. Подорожні також із поспіхом сходили ся й незабаром було все готове до відїзду.

Піднимали якор.

На березї остало ще много людий, що відводили знакомих, приятелїв та свояків до кораблїв.

Аж ось в послїднїй хвилинї заїхала якась повозка, та так живо, що люди ледво вспіли розступитись.

Блюм бачив, як із повозки з поспіхом висїв якийсь старший мущина із дївчиною та повів її містком, що лучив беріг із помостом корабля.

Як же счудував ся, коли пізнав, що се Гортон із дочкою!

В одну мить піймив все: Гортон втїкає!

Кругом себе розтручуючи зібраних людий, пігнав до

Гартмана ,що на кораблї „Церес" купував для себе карту.

— Задержи гроші! — кричав із далеку. — Вони їдуть „Тигром" — ось вже відбивають від берега!

Гартман, наче громом поражений, кинув ся вперед та в напрямі до Тигра. Здалеку вже однак побачив, що за пізно бо поміст відходить від берега й корабель колибаєть ся.

— Запізно!

Деякі із насмішкою, деякі із жалем приглядались їм, коли вони добігли до місця, звідки перед хвилею можна було ще дістати ся на відпливаючий корабель.

Із корабля гляділи ще подорожні й маяли хусточками до тих, що остали на березї.

Нараз прорізав воздух грімкий крик жіночий. Се Меґі пізнала стоячого на березї Гартмана й витягнула руки до нього.

В туж мить батько вхопив її в пів й відсунув від поруча.

Корабель відпливав щораз то дальше, щораз то меншів на обрію, аж вже видно було тільки маленьку чорну точку, за якою снувалась коса бурого диму.

Народ почав розходити ся із над берега — остало тільки двох: Блюм із Гартманом!

Із жалем глядів Блюм на блїде лице свойого друга, відтак положив йому руку на плече й мягко сказав:

— Ходїм!

Тай поглянув на нього мутними очима та без надуманя повторив: Ходїм!

Мовчки вернули до заїздного дому, де Гартман, при вікні сївши, задубілими очима споглядав на вулицю.

Надармо старав ся Блюм очутити його із того остовпіня; Гартман навіть не чув того, що тамтой говорив.

— Сидячи тут, при вікні, ти не зміниш свойого положеня — вговорював його. — Мусиш запанувати над собою та біль свій перемогти! Я самий знаю добре, що то значить, втратити кохану дївчину — говорив, десь в даль задивившись — знаю, як то чоловікови тодї всього відхочеть ся! Але знаю також, що не треба опускати ся та зовсїм піддавати журбі — силою треба держати ся на ногах а пекучий біль в серцю по геройськи здавити!

Те все я перенїс на собі та лиш завдяки добрим порадам старенького Мустафи, що обходив ся зі мною наче із сином, я те все одолїв. Тому слухай мене, Гартман:

Тут, ти не можеш оставати, — остаточно се й не малоби нїякої цїли. Також не розумно їздити слїд в слїд за Гортоном, бо я переконаний, що він нарочно крутими дорогами їздити ме поки верне до Америки, а робити так буде на се, щоб тебе згубити по дорозї. Тепер — раджу тобі — не їдь за ним — остань радше зі мною — завтра їду в Царгород. Гроший маю досить, вистане для нас обох, а що потім зробиш, то побачимо ще. Коли забажаєш поїхати за ними, то маєш досить часу. Тимчасом остань зі мною!

Гартман згодив ся на се, але головно тому, що вже видїв, що не зможе остати самий із таким пригнобленєм духа.

— — — — — — — — — —

— — — — — — — — — —

Американець рішив зміну свойого наміру вже в ту хвилину, коли Гартман в присутности Меґі заявив, що поїде за ним. Тому же, що Гартман знав, що він має намір їхати кораблем „Церес" й собі туди хотїв дістати ся, тому він змінив свій намір.

Нїчого не кажучи дочцї, нї навіть послугачеви, самий приказав перенести річи на корабель „Тигр", а сказав їй, куди їдуть, аж доперва тодї, як вже сїли в повозку.

В першу хвилю вона майже остовпіла, не розбираючись зовсїм в положеню, аж доперва коли знайшла ся на кораблї, в голос заридала.

Гортонови нагла стріча із Блюмом почасти знищила намір, бо зразу він думав так все повести, щоб Гартман не лиш не міг із ним їхати ,але щоб взагалї не знав, де за ним шукати.

А ще гірше все попсувало ся коли також Меґі заглянула стоячого на березї Гартмана.

Силою заніс її на долину до каюти, де тепер блїда та сумна лежала на ліжку та лиш через мале віконце споглядала на небо, що звільна покривало ся многими звіздками, перед якими вона жалїла ся на свою незавидну долю.

РОЗДІЛ CXXVII.

ГАРАЗДИ АРТИСТІВ.

Коли Ільона впала на землю знесилена трівогою та довгою дорогою, Ібрагим кинув ся на неї.

Але нараз вхопив його якийсь сильний мущина за плече.

— Чого хочеш від ньої? — кликнув.

— Се моя дочка — відпер Ібрагим, лютуючи — хотїла втїкнути від мене! На щастє не вдалось їй!

— Се брехня! — відозвала ся жінка, що клячала побіч Ільони — вона зовсїм не виглядає, щоб була твоєю дочкою!

— Що ви можете про се знати! — гнївав ся Ібрагим — вступіть ся! — гукнув на громадку цїкавих, що похилились над зімлїлою — що вам потреба від моєї дочки?

— Геть з дороги! — відозвав ся тепер якийсь глубокий голос та в середину гурта увійшов високий мущина, що якраз над'їхав повозкою. — Чого ти вчепив ся дївчини? — говорив прімким голосом. — Чогож вона так втїкала перед тобою, та з такою трівогою просила помочі, коли є твоєю дочкою? Чомуж мусїла втїкати від тебе? Покищо вона остане при нас аж доки не верне до свідомости та не розкаже цїлої правди!

Ібрагим аж скричав зі злости, але цїлий виступ того мущини наказував такий послух, що він прямо не мав відваги противити ся йому.

А однак весь кипів із снїву.

— Віддайте менї дочку, бо пожалїєте того! — кричав. — Коли по доброму не уступите, то вжию сили й покажу вам, голото, що то противити ся менї!

— Роби, як хочеш! — відповів той мущина із непохитним супокоєм. — Не боїмо ся нї тебе, нї твоїх погроз а дївчини не дістанеш, поки вона сама не скаже, чи є твоєю дочкою та чому перед тобою втїкала!

Ібрагим лютив ся, аж зубами скреготав.

Не вдало ся йому настрахати їх погрозами й тому страшенно казив ся.

Із поважних, та грізних лиць, що його окружали, пізнав гаразд, що вони мають охоту йому доказати, що в їх руках сила, та що він тепер на їхній ласці. А що побачив, що не в силї буде їм оперти ся, то волїв радше уступити тепер чим наражувати ся на дальші непредвиджені можливости.

— Так добре, піду тепер! — крикнув з гнївом — але памятайте, що я вам відплачу ся за се, що задержали дївчину у себе! Кажу вам, стережіть ся перед моєю местю!

Й лютуючи пішов від них.

Однак всї ті вигуки та погрози не вчинили нїякого вражіня на оставших, а противно — викликали лиш погорду для нього та насміхи.

Під старанною опікою жінок Ільона скоро очутилась. Її занесли на віз та зложили на мягких клунках, де вона по часї втворила очі й розглянула ся кругом.

Із початку трівожними очима розглядала ся, чи не загляне ще де ненависного Ібрагима, але побачивши лиш самі незнакомі лиця, та переконавшись що між ними нема її ворога, вона аж лекше зітхнула й випрямила ся.

— Чи — Ібрагима — нема тут? — спитала тремтячи ще з трівоги та зі страхом вижидаючи відповіди, бо-ж ще не була певною, що вже вільна від того потвора.

— Вспокій ся дївчино — почула жіночий голос — той чоловік вже пішов із відси; він намагав ся тебе забрати, але ми не допустили до того.

— Ах! Господу Богу слава! — шепнула Ільона, а її очі мимохіть наповнили ся сльозами. Простягнула руку до жінки, що їй про се сказала, немов дякуючи їй за се.

Жінка та чекала, аж Ільона троха вспокоїть ся а відтак сердечно спитала:

— Чи він дїйсно є твоїм батьком, як нас переконував? Скажи!

— Моїм батьком? — із жахом промовила Ільона. — Навіть у снї ним не був! Ох!... колиб ви знали, як страшенно я бояла ся його! І здаєть ся менї, що колиб він був дістав мене із відси, то на смерть замучив би мене.

Ні хвилї не сумнїваю ся в се! Тому тим більше я вам вдячна за се, що ви мене із рук того розбишаки увільнили.

Дрощ пройшов її тілом, коли згадала про се й лице своє закрила руками. Коли же вспокоїла ся, розповіла тим, що її окружали, як то її Ібрагим пірвав серед ночі із хати незнакомого їй добродія, та що дальше було.

Слухаючи, вони незмірно обурювали ся на такий злочинний поступок того драба, та на його безличність, з якою їх впевняв, що вона є його дочкою... Коли-ж їй сказали, що він грозив їм, що поверне ще й тодї її забере силою, бідна Ільона схопила ся з криком трівоги із місця.

— Ох, змилосердіть ся, ратуйте мене від нього, щоб я знова не впала в його руки. Ради Бога, коли того не зробите, то я напевно пропаду!

О, мій Боже, мій Боже! — ридала. Не маю нікого на сім світї, що взявби мене в свою опіку! Возьміть ви мене з собою, люди добрі! Дайте менї захист між вами, инакше — Бог менї свідком — сама не знаю, що станеть ся зі мною.

Блїда жінка, що сидїла при нїй, положила свою руку на її рамени, а відтак обіймивши в пів, притягнула до себе, стараючись її заспокоїти.

— Не бій ся, дитя моє! — добродушно вспокоювала а притім переглянула ся із тими, що кругом стояли — будь певною, що ми тебе не оставимо — поїдеш дальше із нами. Ми вже й так рішили щоб сьогодня дальше із відси виїхати, так рівночасно й ти зійдеш тому ворогови із очий. А коли він дійсно сюди верне, то нас тут не застане та може тодї шукати вітра в полю.

Ільона залилась сльозами.

Із вдячности простягнула руку до тої жінки, дякуючи їй за опіку. Тут, посеред тих повних простоти й добродушности людий, що так щиро заопікувались нею. почувала ся знова безпечною перед своїм ворогом.

За яку годину гурток артистів рушив в дорогу до маленького місточка, кілька миль дальше положеного, де в часї річного ярмарку думали дати кілька вистав для зібраного там народу.

Ільона остала на возї під полотняною будою, враз із тою блїдою та поважною женщиною, що очевидно нама-

малась прогнати журбу та неспокій молодої дівчини та розвеселити її.

Колиж ще підчас розмови дізнала ся, що Ільона також була артисткою та виступала в цирку із ріжними штуками на трапезї, прямо не могла здержати радісного оклику, що так і вихопив ся із її уст.

Казала спинити конї та чимкорше вискочила із воза та поспішила до мущин, що йшли пішком побіч возів.

Живо розповіла їм, що перед хвилею почула від Ільони та в мить по сїм врадувані члени трупи окружили віз, сердечно стискаючи її за руку й витаючи, як одну із товаришок свойого заводу.

Найстарший із них якийсь час розмавляв ще із тою поважною женщиною, що опісля знова вилїзла на віз та заняла давне своє місце побіч Ільони. Колиж опісля Ільона розповіла її про своє минуле, жінка ся спитала:

— Скажи менї, чи ти не осталаби із нами? Ти моглаб нам стати у великій пригодї, а що й сама не зле на сїм вийшлаб, то вір менї! Но що, чи хочеш?

При сїм уважно дивилась їй в очі й слїдила за виразом блїдого її личка.

Думка про се, щоб знова виступати перед народом за гроші, зовсїм не була приманчивою для Ільони та викликувала у ньої якесь невдоволенє, якесь немиле почуванє.

— Не знаю, чи я взагалї зможу вам придати ся на що? — відповіла зпровола. Відтак же перемогла свою нехіть, простягнула руку до сидячої побіч женщини й рішучо заявила:

— Добре — нехай і так буде! — сказала із притиском, немов стараючись приглушити якийсь голос, що иншого їй щось шепотав. — Зроблю се, особливо тому, що я з'обовязана супроти вас до вдячности. Ви мене висвободили із Ібрагимових рук — можливо що й житє своє вам завдячую — тому радо зроблю все, чим лише зможу вам ужиточною стати!

Блїда жінка сильно стиснула її руку й розповідала опісля про свої дивачні подорожі по ріжних краях та пригоди між найріжнороднїйшими людьми.

— В послїдних часах ми мали много втрат — жалїлась

перед Ільоною, якій сказала, що є дочкою директора та властителя того цирку.

Був між нами один штукар, що вмів гадюк присвоювати та всякі штучки із ними показувати — оповідала Ільоні — а народ його дуже любив, та несподівано дістав сильну горячку і помер. Був також один, що із своїми малпами много людий стягав та збільшував наш збір з вистав, та на нещастє наше одного вечера підчас представленя кров його залляла. І се були дві великі втрати для нас...

Ільона слухала не перебиваючи.

Так, бачиш, наш гурток все малів — зітхнула жінка стиха — а із сим наші приходи стали о много менші, як колись. А тепер так нам вже зле йде, що батько прямо не знає як добути гроший на все, що потреба — а про се, щоб відкладати що на чорну годину, то й мови бути не може.

Ільона з жалем вдивляла ся в лице сидячої побіч женщини, якої черти зовсім явно виказували сліди недавної ще краси. У виразі лиця тої блідої жінки пробивав ся якийсь тихий сум, щось немов гризь яка, а очі її були якісь мутні й гляділи похмуро, із очевидним змученєм.

Тільки час від часу в тих очах на коротку хвилину проблискував ясний вогник, в якого то полуміни Ільона могла доглянути, що женщина ся не зовсім ще втратила свою красу.

І та дивна краса притягала її до себе якимись дивними чарами так, що Ільона все мусіла звертати свій погляд на то шляхотне, бліде лице, що хвилями сіяло побіч ньої.

Питала сама себе яка то її доля мусіла бути, яке горе мусіла перейти, що хоч як молода, а була так перемучена, сумна, без всякого захопленя до житя...

Цілий день їхали до вибраного місточка. А що було ще далеко, то вечером спинили ся перед заїздним домом, щоб там переночувати.

Всї раділи тим, що їхній гурток знова збільшив ся о одного члена, себто Ільону. Розійшлась бо вістка, що Ільона рішилась остати із ними.

Один із мущин так говорив до тої блідої жінки:

—Побачиш, Аґо, що вона із своїм знанем много

причинить ся до того, що мати мемо великий збір народа на наших представленях! Кажеш, що вона виступає на трапезї? Се новина у нас! Поміж нами не було ще такої! Побачиш, що вона нам богато поможе.

Той же старий мущина, якого Аґа батьком звала, нічого не казав, лиш час від часу мовчки приглядав ся Ільонї.

Погляд його із подивом спиняв ся на блїдому личку дївчини, що тепер сидїла коло печі на лавцї й задумавшись вдивила ся в одно місце вперед себе.

Нараз підняла ся й, підійшовши до Аґи, попросила о папір, перо й чорнило, бо хотїла написати Дорі та її батькові листа, та звідомити їх про своє місце перебування, щоб не журили ся її неприсутністю.

Подали їй, о що просила, і тепер Ільона описувала подрузї все, що тепер дїєть ся кругом ньої. Сердечно дякувала за все добре, що зазнала від ньої та її батька, а рівночасно доносила, що хоче тепер остати із тою цирковою трупою, щоб сим відплатити ся тим людям за їхню поміч та охорону перед Ібрагимом.

Може — писала наприкінцї листа — може моя дорога заведе мене в мої рідні сторони. Дай же Боже, щоб я могла як найскорше дїждати сього!

Скінчивши писати, почула що їй стало троха лекше на серцю, знала-ж бо добре, що Дора чимало трівожила ся тим, що її так нараз не стало, та ще й не знати було, де находить ся.

Другої днини із рана гурток знова вибрав ся в дальшу дорогу а десь коло полудня був вже в тім місточку, де мали якийсь час остати.

Зараз взяли ся ставити свою буду та пильно працювали.

Ільона із сердечною усмішкою приглядала ся всїм приготованям а навіть сама помагала, де лиш могла. Взагалї старала ся бути помічною кождому в міру сил своїх.

Було їй дуже мило, що старий директор відносив ся до ньої із якоюсь батьківською добротою, а инші, молодші члени трупи віносились до ньої із пошаною, якої вона від них нїколи не надїялась зазнати.

Аґа же все була при нїй, словом й дїлом їй пособля-

ючи в приготованях.

Передовсім найважнійшою та найпильнійшою справою було, щоб постарати ся о се, щоб Ільона мала відповідне убранє, в якім моглаб виступити на арену. І ось спільним з'усилям обох вдало ся вшити костюм.

Другої днини мало ся почати представленє, тож роботи було дуже много, а мусіли її скінчити ще до завтра, до вечера.

Вже пізно вечером сиділи всі гуртом та розповідали про свої пригоди серед широкого світа, а Ільона пильно прислухувалась бо неодно було для ньої вельми цікавим.

Дізнала ся, що ся трупа була вже в Болгарії, Румунї, Австрії, та на Угорщинї, а що вибирали ся до Німеччини, то се якраз додавало Ільонї — що сама була Німкою, — надію, що тримаючись їх незабаром побачить свою вітчину, за якою так тужила.

Другого дня вже із рана, Ільона почала пробу своїх штук.

Дивне якесь почутє її обняло, коли пораз перший, після так довгого часу, знова почала свобідно плавати у воздусї.

Не могла позбути ся якогось почутя трівоги, що нею заволоділо.

Остаточно здобула давну певність себе та холодну кров, з якою виводила свої небезпечні штуки та вивязувалась із такою умілістю та красою, що всї присутні прямо не могли її нахвалитись.

Прийшов вечір а з ним і хвиля представленя .

Ільонине серце живо ковтало коли нетерпеливо вижидала хвилї своєї черги.

І знова якась трівога та непевність її найшли, коли згадала, що ось приходить хвиля, що вона має виступити перед тисячами очий із своїми штуками.

За те Аґа була в особливо щасливім настрою.

Згори вже предвиджувала ,що їхнї доходи того вечера будуть о много більші, як се було через кілька послїдних тижнїв.

Із захватом спочав її погляд на повних краси зачерках Ільонинoї постави, яка ще вдячнїйше виступила в костюмі, який вона сама спорядила.

Радість та той захват викликали багрянці на личко Аґи й ярко доводили як вродливою вона була колись.

Директор також горячково увихав ся. Убраний був зовсім на чорно, а в тім убраню виглядав вельми поважно. Розпоряджав всім уважливо, з надуманем, неодин раз застерігаючи когось перед нещастем.

Всї слухали його уважно, радо сповняючи кождий приказ.

Почало ся представленє.

Аґа не помилилась — всї місця були випродані — голова коло голови виднїла із місць призначених для циркових гостий.

Із незвичайною зручністю молоді члени трупи вивязувались із своїх штук акробатичних, що як всюди, так і тут викликували живий захват у видців.

Але із найбільшим зацікавленем всї вижидали виступу Ільони.

Коли-ж на даний знак дзвінком вказала ся на аренї, прямо очий не була всилї підняти, особливо що зараз в першу хвилю відчула, що своєю появою викликала велике вражінє.

Та по кількох хвилях вхопила за линву й підняла ся в гору аж на трапез, звідки вже витала гостий жартівливими поцїлуями.

Підчас, коли там в горі виводила свої вельми небезпечні колибаня, скоки та звороти увійшов до середини ще якийсь спізнений гість.

Перейшов між рядами, шукаючи свого сидженя, а знайшовши сїв там.

Але тільки що сїв й погляд свій звернув на арену, як враз схопив ся із місця, вдивив ся в артистку, що на трапезї прямо чудес доказувала і забуваючи про се, що тисячі людий може глядить на нього та мусить почути, в безмірнім здивованю, що його обняло, крикнув двічі:

— Ільоно! — Ільоно!

Його голос, повний здивованя та радости, прімко пронїс ся по цирку.

Вона, повиснувши у воздусї, почула той голос, смертельно поблїдла й булаб зовсїм певно впала прямо на

голову, колиб не се, що вже в послїдній хвилинї вхопилась линви, що звисала із гори, побіч трапеза.

Із жаху всї майже остовпіли. Бачили, що дївчина була близькою смерти та з трівоги аж дух їм заперло.

Але вона перемогла хвилеве знесилене — затиснула зуби — раз ще вернула на трапез та довела свою продукцію до кінця.

Колиж опісля спустила ся в долину, хитнула ся й напевно булаб впала, колиб не се, що Аґа на час підбігла та підтримала її.

Невмовкаючі оплески та грімкі оклики проводили її з арени.

Вона йшла наче сонна та вже поза котарою зісунула ся на землю. В туж однак хвилю розхилила ся занавіса, що віддїлювала артистів від арени та у входї явив ся мущина з темним, вітром та сонцем осмаленим лицем.

— Ільоно! — знова кликнув. — Ільоно!

— Ґорґо!

Сльозами залита простягнула до нього руки — вона-ж думала, що він вже давно не жиє...

Він сердечно стиснув її руки.

Його радість була так велика, що прямо не давала йому говорити а з його грудий добув ся лиш якийсь глухий звук.

Аґа оставила їх.

Бачивши, як вони дуже зворушені були обоє, догадала ся що се судьба тих двоїх людий звела до купи та, хоч як пекла її питома жінкам цікавість, все-ж таки в ту хвилю незвичайної стрічі лишила їх на самотї.

Остаточно Ільона настільки вже вспокоїла ся, що змогла відозватись. Підвела замрачені оченята на нього та стиха, ледво чутним голосом, промовила:

— Прямо не можу того зрозуміти! Ми знова віднайшли себе! А яким чудом!... Я-ж думала, що ви там, в тій темній глубинї...

Й гірке риданє перебило їй мову. Закрила лице руками.

Ґорґо сумно похитав головою а відтак відповів:

ЧИТАЙТЕ

НОВУ СЕНЗАЦІЙНУ ІСТОРИЧНУ ПОВІСТЬ

Ґарібальді

МИ ПЕВНІ, ЩО ВОНА ВИКЛИЧЕ ВЕЛИКЕ ЗАЦІКАВЛЕНЄ СЕРЕД НАШИХ ЧИТАЧІВ.

Виходити ме сшитками по 32 стороні друку.

Всїх буде около 50.

ЦІНА КОЖДОГО СШИТКА 10 Цнт.

Набувати можна в кождій книгарні, у кольпортерів або у видавця, адресуючи:

M. PASICHNIAK

850 Main St.

WINNIPEG, MANITOBA.